

byla částečně rekonstruována transportní síť komunikací sloužících k dopravě páleného vápna a surového vápence k vápenické peci a dále od pece k odbytišti, které se kupodivu nenacházelo jen v místě předpokládaného staveniště hradu na Lipovém kopci, nýbrž také někde v prostoru dnešního městyse Jedovnice (obr. 60). Informují nás o tom dvě místa se zřetelnými ztrátami páleného vápna v lesních tratích s úvozovými cestami „Stádliska“ a „Dvorce“. Jako primární odbytiště páleného vápna sloužila na Lipovém kopci dvě místa. Pozůstatky hrubších nedopálených kusů vápence naznačují použití vápenné malty v poloze Vápencová skála, stejně jako drobné nedopaly v jejím zvýšeném předsunutém severovýchodním předpolí, kde se však může jednat spíše o novodobou dezinfekční aplikaci v blízkosti mysliveckého posedu. V obou případech šlo ale jen o nevýrazné pozůstatky v koncentracích kamení bez prokázání nadzemního maltového zdiva. Z vápenické pece byly odebrány vzorky uhlíků.

Literatura

Neuveдено.

Summary

In March 2022, relics of an unfinished castle in the cadastral area of Senetářov (Blansko District) were surveyed. The measurement of medieval roads contributed to the partial reconstruction of the road network used for transporting burnt lime and raw limestone to the lime kiln and, subsequently, to the market. The consumption was located in the presumed construction site of the castle on Lipový Hill and the area of the present-day town of Jedovnice (Fig. 60).

Petr Kos, Dana Vitulová, Jiří Kala, Mojmír Režný

Sivice (okr. Brno-venkov)

Ul. Nová; „Pod Kostelem“, parc. č. 789/1.

Středověk, novověk. Areál zemědělské výroby, obilní jáma. Náhodný zásah/nález. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.2045439N, 16.7878364E

Během výstavby rodinného domu pana J. Šmerdy byla během hloubení základů zachycena obilní jáma se zasypaným propadem. Jednalo se o středověký objekt zasypaný zeminou v raném novověku.

Literatura

Neuveдено.

Summary

A backfilled medieval grain pit was documented during a family house construction in the cadastral area of Sivice (Brno-Country District).

Petr Kos

Spešov (okr. Blansko)

„Kouty“, parc. č. 1147–1150, 1384, 1387.

Pozdní středověk. Tvrz/hrádek, dvorec/dvůr. Mikrosondáž / vzorkovací sondáž. Badatelský výzkum. Uložení nálezů: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.3965269N, 16.6364731E

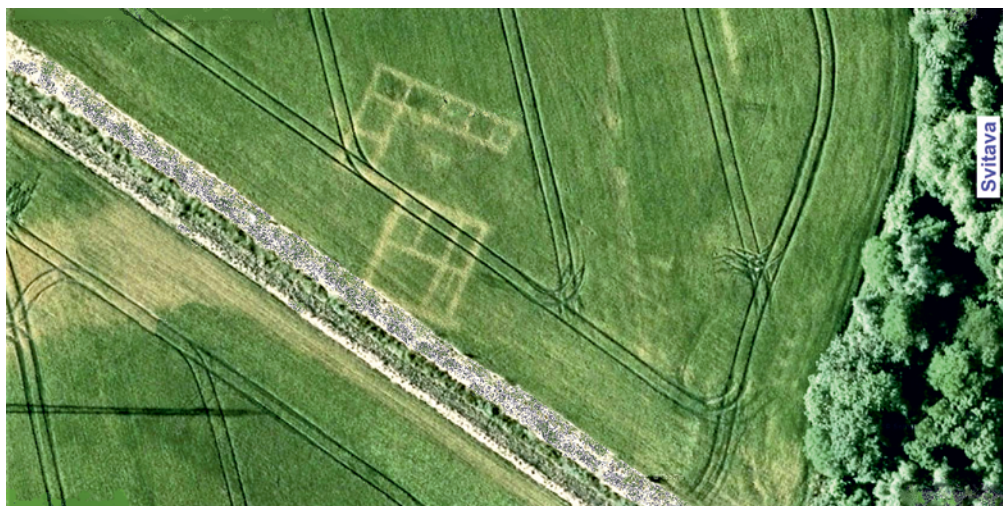
Zkoumaná lokalita se nachází v trati zvané „Kouty“ (dříve „Skřivany“) uprostřed 1,1 km široké nivy středního toku řeky Svitavy. Je lokalizována na jejím pravém břehu, asi 80 m západně od dnešního koryta, v nadmořské výšce 283 m.

Ing. Josef Havlát zjistil na leteckém snímku z roku 2015 (mapy.cz), že v polích na břehu nové trasy Spešovského potoka, asi 700 m od centra návsi ve Spešově, se nachází nápadný půdorys komplexu zděných staveb (obr. 61). Velmi dobře čitelný půdorys sestává z hlavní, téměř čtvercové stavby o rozměrech 14 × 16 m, jejíž severní a východní část je rozdělena na několik dílčích prostorů. V jihovýchodním koutě lze předpokládat schodiště. Na severní straně je k budově připojen dvůr na obdélníkovém půdorysu o rozměrech 25 × 15 m, jehož severní a západní stranu tvoří řada na sebe navazujících uzavřených prostor. U některých z nich je z porostových příznaků zřetelný vstup ze dvora. Východní strana dvora se z viditelných zbytků jeví jako neuzavřená. Podle porostových příznaků na leteckém snímku ze září 2009 (GoogleEarth), tedy ještě před stavbou dnešního příkopu Spešovského potoka, je zřejmé, že stavba dále k západu nepokračovala a končila dodnes zachovalým rohem.

K ověření situace byl v místech proveden povrchový sběr, při němž nebyla zjištěna žádná koncentrace zlomků keramiky, stavebního materiálu, malty, či jiných dokladů osídlení tohoto místa. Jen místy se nacházely malé zlomky hornin, které mohly souviset se stavbou. Byl proveden i detektorový průzkum, který kromě několika mladších hřebíků přinesl jen běžné úlomky novodobé zemědělské techniky.

Na několika místech byla situace ověřena mikrosondáží, při níž bylo zjištěno, že koruna zdiva se nachází v hloubce 45 až 60 cm a základová spára v hloubce 170 cm. Je pravděpodobné, že jemně písčité hlína nad současnou korunou zdiva byla naplavena až po zániku tvrze. Při průzkumu bylo zjištěno pouze základové zdivo nosných zdí o šířce 90 až 100 cm a příček o šířce 65 cm. Existence nadzemního zdiva není doložena, ale jeho menší vrstvu lze podle zbytků kamení a malty rozvlečených orbou předpokládat. Základové zdivo je dosud masivní, velmi kompaktní a je postaveno z hornin na kvalitní maltu. V dosahu vztlínání podzemní vody byl použit jako stavební kámen místní granodiorit brněnského masívu, svrchní vrstvy a nadzemní zdivo bylo tvořeno zřejmě výhradně místní opukou, tedy jemnozrnnými slítnými pískovci těženými někde poblíž v blanenském prolomu. Koruna základového zdiva je vyrovnána silnou maltovou vrstvou.

Ve výkopové rýze pro zdivo je patrné, že prostor mezi zdí a hranou výkopu byl zasypan materiál bez zlomků malty, hornin, mazanice, ale s malými kousky zuhelnatělého dřeva. Dále bylo sondáží zjištěno, že zdiva tvrze a dvora jsou provázána bez spáry, byla tedy stavěna současně. Jihozápadní roh hlavní budovy vybíhá z dnešního pole k příkopu Spešovského potoka, ale nebyl při budování příkopu poškozen. Při průzkumu byl obnažen malou sondou, která prokázala, že budova neměla opěrné nárožní pilíře, ale roh vybíhal do mírně vytáhlé špice zakončené ostrým úhlem. Také bylo zjištěno, že porostový příznak uprostřed dvora není pozůstatkem studny, ale rozhrnutého zbytku stavebního materiálu. Úlomky granodioritu měly velikost do 20 × 15 × 10 cm, opukové byly podstatně menší, zpravidla do průměru 10 cm.

Obr. 61. Spešov. Letecký snímek porostových příznaků půdorysu tvrze. Mapový podklad: © mapy.cz; autor M. Culek.

Fig. 61. Spešov. Aerial photograph with top view of the medieval manor house in the Spešov village, visible through vegetation marks. Map source: © mapy.cz; author M. Culek.

Nebyl získán žádný materiál umožňující datování (keramika, mince), a to ani detektorovým průzkumem výkopků. To rovněž svědčí o tom, že stavba areálu proběhla rychle a nebyla dokončena.

Situaci lze interpretovat jako nedostavěné šlechtické patrové sídlo, k němuž patřil na severní straně hospodářský dvůr. Písemné prameny uvádějí ve Spešově k roku 1390 a 1464 tvrz. Srovnáním s půdorysy známých šlechtických sídel z Čech i Moravy z této doby lze soudit, že se může jednat o nedostavěné šlechtické sídlo z 2. poloviny 15. století. V této souvislosti se jeví jako možné, že držitel Spešova Jan ze Šelenberka zde začal v 60. letech 15. století budovat svoje nové reprezentativnější sídlo. Jelikož se ale roku 1479 stal nejvyšším kancléřem Království českého a odstěhoval se do Čech, prodal roku 1482 Spešov Albrechtovi z Boskovic. Sídlo tak nedostavěl a Albrecht na pokračování stavby také stěží mohl mít zájem (Chytil et al. 1856, 398; Knies 1902, 184; Bretholz 1903, 268). Každopádně se jedná o mimořádně dobře dochovaný celkový půdorys sídla s dvorem, který si zaslouží památkovou ochranu a prezentaci veřejnosti.

Literatura

Bretholz, B. 1903: *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae XV. Nachträge 1207–1408.* Brno: Verlag des Mährischen Landesausschusses.

Chytil, J., Chlumecký, P., Demuth, K., Wolfskron, A. 1856: *Moravské zemské desky 1.* Brno: Brněnský soud.

Knies, J. 1902: *Blanský okres. Vlastivěda Moravská. II. Místopis Moravy. Díl I. místopisu.* Brněnský kraj. Číslo 4. Brno: Nákladem Musejního spolku.

Summary

Vegetation marks captured in the aerial photo (Fig. 61) showing the foundations of an unfinished fortified manor house in Spešov (Blansko District) were verified in the field using small test pits. Based on the analogies of the floor plan and non-specific historical reports, we can assume that the attempt to build the manor house took place in the second half of the 15th century.

Martin Culek, Josef Unger

Suchohrdly u Miroslavi (okr. Znojmo)

Kostel sv. Markéty, č. p. 83, parc. č. st. 22/2, 881/2.

Vrcholný středověk – novověk. Kostel. Skupina/sít sond. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o. Inv. č. A 31661/1–28.

Lokalizace: WGS-84: 48.9457422N,16.3638031E; 48.94585161N, 16.364081037E

V roce 2020 byly v bezprostřední blízkosti kostela zahájeny bourací práce budovy bývalé mateřské školy a v tomtéž místě byla zahájena výstavba nové budovy se sociálními byty. Na profilech základových pásů byla patrná souvrství skládající se ze zásypu, který souvisel s odstraněním podlahy, se staršími stavebními úpravami a s regulacemi, které vyrovnávaly stávající terén. V nejširším základovém pásu hlavní budovy jsme lokalizovali kamenný základ starší stavby. Movité nálezy, které by blížely situaci datovaly, bohužel zjištěny nebyly. Jiná situace nastala při pokračování archeologického výzkumu v roce 2021 u výkopu pro kanalizaci v prostoru mezi novou budovou a jižní stranou kostela (obr. 62). Na první pohled bylo patrné převrstvení terénu. Na profilech byly zřetelné starší výkopy včetně linie starého potrubí. Obnažen byl také nový systém odvodnění kostela z roku 2010. Historické vrstvy byly silně poničeny zásypy. Velmi ojediněle byl získán střepový materiál, který dopomohl k datování nálezové situace do pozdního středověku a raného novověku.

Obr. 62. Suchohrdly u Miroslavi. Pohled na plochu výzkumu. Foto R. Hetflaiš.

Fig. 62. Suchohrdly u Miroslavi. View of the excavation area. Photo by R. Hetflaiš.